

*До спеціалізованої вченої ради
Національної академії внутрішніх справ
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1*

ВІДГУК

офіційного опонента –провідного наукового співробітника Приватної установи «Науково -дослідний інститут публічного права» доктора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України Дрозд Валентини Георгіївни на дисертацію Верещака Олександра Івановича на тему «Спеціальне досудове розслідування у кримінальному провадженні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми.

Правовий інститут спеціального досудового розслідування виник відповідно до Закону України від 07 жовтня 2014 р. № 1689-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини», яким Кримінальний процесуальний кодекс України був доповнений главою 24¹ «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень». Це одразу створило можливості для реального притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили зазначені злочини, але з метою ухилення від неї переховуються від органів досудового розслідування та суду на території держав, які видають лише засуджених, відносно яких набрав законної сили вирок суду, а також – на окремих територіях країни, на яких через тимчасову окупацію та проведення антитерористичної операції/операції Об'єднаних сил не функціонують органи державної влади України.

Сьогодні цей правовий інститут ще перебуває на етапі реформування, що пов'язано з умовами воєнного стану. Наразі він є одним із засобів забезпечення розумності строків кримінального провадження, підвищення ефективності кримінальної юстиції, реалізації принципу невідворотності покарання і належного захисту державних і публічних інтересів, а також свідчить про подальше наближення України до європейських та міжнародних стандартів гарантування прав і свобод людини.

В умовах дії правового режиму воєнного стану відповідні показники значно зросли, що пов'язано із змінами та доповненнями за 2022 рік. Так, кількість осіб, стосовно яких здійснено спеціальне досудове розслідування, за грудень 2022 р. – 4886 підозрюваних; листопад 2022 р. – 3949; жовтень 2022 р. – 3053; вересень 2022 р. – 2264; серпень 2022 р. – 1411; липень 2022 р. – 813.

Зазначені кримінальні правопорушення мають великий суспільний резонанс та пов'язані із заподіянням шкоди у великих та особливо великих розмірах. Ескалація воєнних дій та збільшення кількості військовополонених також викликала необхідність у врегулюванні суспільних відносин у частині спеціального кримінального провадження.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження відповідає як загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам стосовно забезпечення національної безпеки та протидії злочинності.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукових програм, планів, тем, зокрема: Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р, та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р., затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 693-р; Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня

2015 р. № 287/2015); Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр. (Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015); Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1023-р.), Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр. (наказ МВС від 16 березня 2015 р. № 275); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 рр. (наказ МВС від 11 червня 2020 р. № 454); Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. Тема дисертації затверджена Вченою радою НАВС від 31 жовтня 2017 р. (протокол № 26).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачем, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження. Зокрема: *історико-правовий* – дозволив дослідити становлення спеціального досудового розслідування у кримінальному процесуальному законодавстві України (підрозділ 1.1); *системного аналізу*, а також *системно-структурний* і *формально-логічний* – надали можливість з'ясувати значення інституту спеціального досудового розслідування (підрозділ 1.1); завдяки *порівняльно-правовому* було проаналізовано думку вчених щодо окремих форм та підстав здійснення спеціального досудового розслідування, а також норми чинного кримінального процесуального законодавства України і законодавства інших держав (Італії, Німеччини, Республіки Молдова, Франції, Хорватії, Болгарії, Нідерландів та ін.) у межах предмета дослідження (підрозділ 1.2); завдяки *формально-*

юридичному досліджувалися норми Конституції України, чинного КПК України, інших законів України, з'ясовувалися зміст і значення вживаних понять і термінів, обґрунтовувалися висновки і пропозиції щодо їх зміни та доповнення (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2); *структурно-функціональний* – було використано для аналізу процесуального порядку здійснення спеціального досудового розслідування (підрозділи 3.1, 3.2); *соціологічний* – дав змогу вивчити погляди та позиції слідчих, прокурорів та адвокатів з питань, що досліджувалися, а *статистичний* – узагальнити результати вивчення матеріалів кримінальних проваджень та анкетування; з допомогою *моделювання і прогнозування* було сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення чинного КПК України (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2).

Зазначені вище методи використано у дисертації в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, що забезпечило переконливість, всебічність, повноту та об'єктивність отриманих наукових результатів. Дисертант у роботі спирається на доволі значну за обсягом емпіричну базу, яка включає в себе: статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, офісу Генерального прокурора; дані, отримані внаслідок вивчення матеріалів 110 кримінальних проваджень (2015–2022 рр.), (Київська, Донецька, Вінницька, Харківська, Дніпропетровська області); результати анкетування 65 слідчих (детективів) НПУ та Державного бюро розслідувань України, 60 прокурорів, 50 адвокатів тих же областей.

Уміле використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих висновків і рекомендацій.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях визначається тим, що з є комплексним дослідженням проблем здійснення спеціального досудового розслідування

у кримінальному провадженні. У дисертації сформульовано та обґрунтовано низку висновків, спрямованих на вдосконалення нормативного регулювання, правове розуміння і тлумачення, а також практичну реалізацію процесуального порядку здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні, зокрема:

вперше:

– з позиції вирішення проблем оголошення підозрюваного у міжнародний розшук у спеціальному досудовому розслідуванні запропоновано процесуальний порядок його застосування та обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення поняття «міжнародний розшук», під яким пропонується розуміти комплекс оперативно-розшукових, інформаційних та інших заходів між правоохоронними органами України та Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, що здійснюються з метою використання інформаційної системи Інтерполу для реалізації процесуальних форм міжнародного співробітництва;

– обґрунтовано, що ініціатором здійснення спеціального досудового розслідування має бути прокурор, який вправі звернутися до слідчого судді з клопотанням про здійснення такого розслідування;

– сформульовано теоретичну модель підтвердження отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом при здійсненні спеціального досудового розслідування, за якої належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, у тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення повістки особі або її близьким родичам та членам сім'ї, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом;

удосконалено:

– порядок участі та момент залучення захисника під час здійснення спеціального досудового розслідування, участь якого пропонується вважати

обов'язковою з моменту складення прокурором клопотання про застосування відповідного процесуального рішення;

– розуміння належного викладу обставин, що дають підстави обґрунтовано підозрювати особу в учиненні кримінального правопорушення, визначається необхідним посилання на ці обставини, що викладені з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

– порядок вручення підозрюваному процесуальних документів при здійсненні спеціального досудового розслідування, яким пропонується в разі, коли місце перебування підозрюваного уповноваженим органам установити не вдалося, звернутися з повторним запитом за правилами, передбаченими статтею 542 КПК України, для сприяння їм в оприлюдненні оголошення про виклик підозрюваного в засобах масової інформації тієї держави, де він фактично перебуває, та/або вчинити інші необхідні дії щодо вручення процесуальних документів підозрюваному;

дістало подальший розвиток:

– наукова періодизація історичного розвитку інституту спеціального досудового розслідування;

– положення щодо поняття, значення та підстав здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні;

- використання практики Європейського суду з прав людини, юридичних позицій Конституційного Суду України та Верховного Суду (Верховного Суду України), що стосуються здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Заслуговує на увагу проведений автором ґрунтовний аналіз наукових розробок, що виконувався в даному напрямі дослідження в Україні та за кордоном. Це свідчить про якісне висвітлення здобувачем наявного стану наукового опрацювання досліджуваних питань.

Основні результати дослідження викладено в 11 наукових публікаціях, а саме: чотири статті – у виданнях, що входять до переліку наукових

фахових видань України, одна стаття – у науковому періодичному виданні іноземної держави, 6 публікацій – у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій тощо.

Проаналізувавши наукову дисертацію та фахові публікації Верещака О.І. з теми дослідження офіційний опонент підтверджує, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими, переконливими, об'єктивними, достовірними та новими.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації впроваджено та використовуються у: *практичній діяльності* органів досудового розслідування та прокуратури – під час розроблення й удосконалення відомчих нормативно-правових актів і методичних рекомендацій з питань здійснення спеціального досудового розслідування (акт впровадження Головного слідчого управління фінансових розслідувань Державної фіскальної служби України від 12 серпня 2021 р.; акт впровадження Головного слідчого управління НПУ від 19 серпня 2022 р.); *освітньому процесі* – під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів із навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Особливі порядки кримінального провадження», «Спеціальне досудове розслідування (in absentia)», а також під час підготовки лекцій і проведення занять за відповідними темами (акт впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 22 листопада 2022 р.).

Оцінка змісту дисертації. Дисертаційна робота Верещака Олександра Івановича викладена українською мовою на 244 сторінках. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та положенню про присудження ступеня доктора філософії. Вона структурована і складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків,

списку використаних джерел та додатків. Результати дослідження представлені у чотирьох додатках на 36 сторінках.

Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження достатньо обґрунтовані здобувачем у тексті представленої праці. Автор системно і логічно вибудував зміст наукового дослідження, який включає в себе послідовне вирішення ключових проблем дисертації. Цілісно і змістовно розкрив питання мети і завдання дослідження з відображенням їх у висновках між розділами і загальних висновках, що уособлює собою завершене і цілісне сприйняття виконаної наукової праці.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленої роботи. Анотація викладена українською і англійською мовами.

У *вступі* визначено об'єкт і предмет дослідження, наведено актуальність вибраної теми та інформацію про апробацію дисертації на профільних заходах.

Перший розділ *«Загальна характеристика спеціального досудового розслідування»* присвячений аналізу теоретико-правових засад дослідження. В результаті дослідження було встановлено, що з метою формування пропозицій до чинного законодавства, варто використовувати праці сучасних вчених із актуальних проблем спеціального досудового розслідування, використовувати результати власних емпіричних досліджень і трансформувати отримані відомості з метою досягнення завдань власного дослідження. Це праці Ю. Азарова, І. Бойка, Ю. Грошевого, О. Маленко, В. Маляренка, Г. Матвієвської, О. Нагорнюка-Данилюка, В. Попелюшка, Н. Сизої, О. Татарова, А. Шевчишена, Д. Шумейка, О. Яновської та ін., які присвячені інноваційним напрямкам розвитку кримінального процесу, у тому числі спеціального досудового розслідування.

Окрема увага звернена на значення здійснення спеціального досудового розслідування, що полягає у притягненні до кримінальної відповідальності осіб, які ухиляються від прибуття до органів досудового розслідування та суду, що унеможлиблює забезпечення невідворотності покарання такої особи.

Сформовано поняття «спеціальне досудове розслідування», яке пропонується розуміти, як диференційовану форму досудового розслідування, що здійснюється за клопотанням слідчого, прокурора до слідчого судді, з метою притягнення до кримінальної відповідальності підозрюваного, який переховується від органів розслідування та суду на тимчасово окупованій території України, на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором та/або оголошений в міжнародний розшук.

Виокремлено та розкрито генезу інституту спеціального досудового розслідування, під час якого визначено історичні етапи становлення інституту спеціального досудового розслідування (заочного провадження) на українських землях.

У другому розділі *«Процесуальне становище учасників при здійсненні спеціального досудового розслідування»* детально розкривається процесуальне становище учасників при здійсненні спеціального досудового розслідування.

Автор звертає увагу на права та обов'язки слідчого, які необхідно виконати на етапі вирішення питання здійснення спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні; визначає та обґрунтовано роль прокурора на етапі застосування спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні (*in absentia*), що викладені в аспектах: ініціювання спеціального досудового розслідування; процесуальне керівництво таким досудовим розслідуванням; прийняття рішення про закінчення спеціального досудового розслідування;

обґрунтовано необхідність внесення змін до чинного КПК України, а саме до частини 1 статті 135, з якої виключити телеграму, як один із способів виклику особи у кримінальному провадженні, на підставі унеможливлення реального застосування на практиці; запропоновано внесення змін до частини 1 статті 297³ КПК України, що визначають більш стислі строки розгляду клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, і пропонується розгляд слідчим суддею поданого клопотання не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду за участі прокурора, який подав клопотання, та захисника.

В подальшому розкриваються додаткові права підозрюваного, щодо якого здійснюється спеціальне досудове розслідування, крім перелічених у статті 42 КПК України. Під такими правами розуміється: 1) право знати про здійснення щодо нього спеціального досудового розслідування за підозрою у вчиненні конкретного кримінального правопорушення; 2) право бути повідомленим про свої процесуальні права і процесуальні обов'язки при здійсненні спеціального досудового розслідування та про його наслідки; 3) право на повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про здійснення щодо нього спеціального досудового розслідування за підозрою у вчиненні конкретного кримінального правопорушення та його наслідки.

І на завершення цього розділу автором розкривається та обґрунтовується необхідність внесення змін і доповнень до статті 52 КПК України, передбачивши обов'язкову участь захисника у кримінальному провадженні в момент складення прокурором клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

У розділі 3 *«Процесуальний порядок здійснення спеціального досудового розслідування»* детально розкриваються процесуальні дії суб'єктів при здійсненні спеціального досудового розслідування.

Розпочинає автор, що цілком логічно із огляду виявлення типових недоліків у процесуальних діях сторони обвинувачення, що вплинули на

результат розгляду слідчим суддею клопотань про здійснення спеціального досудового розслідування (пов'язані з повідомленням про підозру, підтвердженням належного порядку викликів; щодо здійснення розшуку, встановлення місцезнаходження; переховування підозрюваного з метою ухилення від кримінальної відповідальності; інші.

Звернута увага і на зміст порядку зупинення досудового розслідування, де визначено його структурні елементи: вивчення матеріалів кримінального провадження з метою встановлення підстав зупинення, зазначених у частині 1 статті 280 КПК України; встановлення наявності процесуальних умов, за яких можливе прийняття цього рішення; складення постанови про зупинення досудового розслідування; вирішення правових та організаційних питань, супутніх зупиненню досудового розслідування; повідомлення учасників кримінального провадження про зупинення розслідування; внесення відомостей про зупинення провадження до ЄРДР.

На завершення приділена увага міжнародному розшуку, де автором запропоновано доповнити чинний КПК України статтею 297⁶ «Міжнародний розшук підозрюваного, обвинуваченого», у якій надати визначення поняттю «міжнародний розшук», під яким пропонується розуміти комплекс оперативно-розшукових, інформаційних та інших заходів між правоохоронними органами України та Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, що здійснюються з метою використання інформаційної системи Інтерполу для реалізації процесуальних форм міжнародного співробітництва.

Запропоновано також процесуальний порядок оголошення особи в міжнародний розшук, який трактується так: якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або він виїхав за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик,

прокурор оголошує в міжнародний розшук такого підозрюваного з додержанням вимог, передбачених статтями 297¹, 297², 297⁵ КПК України.

До оголошення підозрюваного у міжнародний розшук прокурор зобов'язаний провести процесуальні дії та долучити до матеріалів кримінального провадження докази неприбуття особи на виклик без поважної причини більше ніж двічі та належно обґрунтувати набуття особою статусу підозрюваного чи обвинуваченого у кримінальному провадженні.

Для оголошення підозрюваного в міжнародний розшук прокурор звертається до Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва НПУ – НЦБ Інтерполу із запитом про публікацію щодо особи «Синього оповіщення». У разі задоволення запиту Генеральний секретаріат Інтерполу надсилає ініціатору звернення повідомлення про публікацію щодо особи «Синього оповіщення» та розпочинає процес встановлення місцезнаходження особи.

Після вказаних дій, прокурор має підстави звернутися із запитом про міжнародну правову допомогу до Офісу Генерального прокурора. У запиті необхідно чітко вказати назву правоохоронного органу іноземної країни, якій доручається вручити особі виклики до слідчого органу України.

У разі ігнорування такою особою викликів уповноважені органи мають право звернутися до Генерального секретаріату Інтерполу із запитом про публікацію щодо особи «Червоного оповіщення» (RED NOTICE).

Здійснення міжнародного розшуку підозрюваного, обвинуваченого може бути доручено МОКП – Інтерполу.

Висновки повністю відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження. Автором використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативні акти України.

Список використаних джерел складає 215 найменувань.

Таким чином, дисертація Верещака Олександра Івановича відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання щодо застосування спеціального досудового розслідування.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Верещака Олександра Івановича щодо спеціального досудового розслідування у кримінальному провадженні рекомендується для використання у діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень по даному напрямку.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію О.І. Верещака, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли бути предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. За змістом підрозділу 1.1. «Гене́за, поняття та значення інституту спеціального досудового розслідування» здобувач розглядає становлення інституту заочного провадження у кримінальному процесі з етапу Російської імперії (1864–1917 рр.), але інститут заочного розгляду кримінальних справ, має більш глибокі історичні корені. Значний вплив на інститут заочного провадження у кримінальному процесу нашої держави мали правові традиції Польщі та Австро-Угорщини.

2. На думку опонента, здобувачу доцільно було більш ґрунтовно дослідити міжнародну практику здійснення кримінального провадження (підрозділ 1.2). Окремі питання, які стосуються відповідності спеціального досудового розслідування міжнародним стандартам, які передбачені європейським співтовариством висвітлені поверхово. Визначено, що законодавство України має враховувати багато факторів, наприклад таких,

як мета та пріоритети кримінального провадження, рівень розвитку держави, суспільства та суспільної свідомості населення, якість роботи правоохоронної та судової систем тощо, але автором не надається конкретизація форм можливих впроваджень in absentia.

3. У розділі 2 «Процесуальне становище учасників при здійсненні спеціального досудового розслідування» вважаємо доцільно більше уваги приділити окремим питанням, щодо змін у повноваженнях учасників, які вони набули (слідчий суддя, прокурор) у зв'язку з особливим режимом досудового розслідування, в умовах воєнного стану.

4. У підрозділі 3.2 «Підстави та порядок зупинення досудового розслідування в разі вирішення питання здійснення спеціального досудового розслідування» автор слушно приділяє увагу аналізу новелам процесуального порядку зупинення досудового розслідування в контексті спеціального досудового розслідування.

Зокрема, говорячи про зупинення досудового розслідування за п. 5 ч. 1 ст. 280 КПК України «уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну. Рішення про зупинення досудового розслідування з цієї підстави оскарженню не підлягає», як нову підставу, що була внесена в КПК у липні 2022 року, здобувач вказує на загальні обставини, що цьому сприяють, у той самий час вважаємо, що дане питання потребує деталізації у науковому вирішенні колізій норм матеріального та процесуального права. Вважаємо, що варто було надалі окреслити процедуру обміну, що стосується реалізації здійснення обміну військовополоненого, наприклад, можна виокремити два порядки, які диференціюються залежно від процесуального статусу військовополоненого, який бере участь у кримінальному провадженні: 1) щодо підозрюваного та обвинуваченого та 2) щодо засудженого, який відбуває покарання.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації.

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Верещака Олександра Івановича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота О.І. Верещака на тему: «Спеціальне досудове розслідування у кримінальному провадженні», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. В ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем при застосуванні спеціального досудового розслідування.

2. Дисертація О.І. Верещака на тему: «Спеціальне досудове розслідування у кримінальному провадженні» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

